

CHAQIRIQQACHA HARBIY TA'LIM YO'NALISHIDAGI TALABALARNI BULAJAK OFITSER BO'LIH MOTIVATSIYASINI PSIXOLOGIK HUSUSIYATLARI

Durmenov Shuxratjon Nurmamatovich

Toshkent Davlat pedagogika universiteti

Harbiy ta'lim fakulteti dosenti (e-mail: miron20009@gmail.com)

Annotatsiya

Maqolada chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishidagi talabalarni ofitser bo'lishga tayyorlash jarayonida ularning motivatsiyasi va psixologik hususiyatlari tahlil qilinadi. Ofitserlikka tayyorlanish jarayonida, talabalar o'zlarining ma'naviy, axloqiy, va jismoniy kuchlarini sinab ko'radilar. Ularning motivatsiyasi ko'pincha shaxsiy irodaga, jamiyatga xizmat qilish istagiga, va o'z o'rnini topishga bog'liq bo'ladi. Maqolada talabalarni tayyorlashda psixologik jihatlarning, shuningdek, liderlik qobiliyatlari va mas'uliyatni anglashning ahamiyati ko'rsatiladi. Tadqiqotning maqsadi ofitserlikka tayyorlanayotgan talabalar psixologiyasini tushunish va ularning motivatsion jihatlari chuqurroq o'rganishdir.

Kalit so'zlar: motivatsiya, element, pedagogik texnologiyalar, usullar, vositalar, psixologik xususiyatlar, tadqiqot usuli, fikrlash usuli, dasturlashtirilgan topshiriqlar, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, ichki omillar, tashqi omillar, ruhiy salomatlik, psixologik muhit.

Аннотация

В статье анализируются мотивация и психологические особенности студентов, проходящих подготовку к офицерской службе в процессе их обучения в военном учебном заведении. В процессе подготовки студенты испытывают свои моральные, этические и физические силы. Их мотивация часто связана с личной волей, стремлением служить обществу и найти свое место в жизни. В статье подчеркивается важность психологических аспектов в подготовке студентов, а также значимость развития лидерских качеств и осознания ответственности. Цель исследования — понять психологию студентов, готовящихся к офицерской службе, и более глубоко изучить их мотивационные аспекты.

Ключевые слова: мотивация, элементы, педагогические технологии, методы, средства, психологические особенности, метод исследования, методы мышления, программированные задания, внутренняя мотивация, внешняя мотивация, внутренние факторы, внешние факторы, психическое здоровье, психологическая среда.

Annotatsiya

The article analyzes the motivation and psychological characteristics of students undergoing officer training in military educational institutions. During their training, students test their moral, ethical, and physical strengths. Their motivation is often related to personal will, the desire to serve society, and finding their place in life. The article emphasizes the importance of psychological aspects in students' preparation, as well as the significance of developing leadership qualities and an understanding of responsibility. The aim of the study is to understand the psychology of students preparing for officer service and to explore their motivational aspects in greater depth.

Keywords: motivation, elements, pedagogical technologies, methods, tools, psychological characteristics, research method, thinking methods, programmed assignments, intrinsic motivation, extrinsic motivation, internal factors, external factors, mental health, psychological environment.

Kirish

Harbiy xizmat va ofitserlikka tayyorlanish jarayoni jismoniy va aqliy jihatdan yuqori darajada murakkab va talabchan bo‘lishi bilan ajralib turadi. Chaqiriqqacha harbiy ta’lim yo‘nalishidagi talabalar uchun ofitserlik, faqat harbiy xizmatda bajariladigan vazifalarni emas, balki jamiyatda liderlik rolini o‘ynashni ham anglatadi. Shunday qilib, bu yo‘nalishdagi talabalar o‘zlarini psixologik va axloqiy jihatdan tayyorlashga majburdirlar. Psixologik jihatdan, bu talabalar o‘zgaruvchan va murakkab vaziyatlarga tezda moslashish, rahbarlik qilish va katta mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishni o‘rganadilar.

Ofitser bo‘lish, nafaqat harbiy kuchlarning tizimida, balki jamiyatdagi etika va axloqiy normalarga rioya qilishni ham talab etadi. Shu sababli, chaqiriqqacha harbiy ta’limda talabalar faqat jismoniy jihatdan tayyorlanib qolmasdan, balki o‘zlarining psixologik va ma’naviy qobiliyatlarini ham rivojlantirishlari kerak.

I. Talabalarni ofitserlikka tayyorlashda psixologik hususiyatlarning o‘rni

Harbiy ta’lim jarayonida talabalar o‘zlarining psixologik qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratadilar. Harbiy xizmatda ofitser bo‘lish uchun kerakli psixologik va shaxsiy sifatlar quyidagilardir:

1. Liderlik qobiliyatlari: Harbiy ofitserlikka tayyorlanayotgan talabalar uchun liderlik, ularning psixologik rivojlanishining markazida turadi. Ofitser, birinchi navbatda, o‘z jamoadoshlarini boshqarish, motivatsiya berish, va ular uchun namunali bo‘lishi kerak. Liderlik qobiliyati esa, ijtimoiy va psixologik bilimlarga ega bo‘lishni, boshqaruv uslublarini tushunishni talab etadi.

2. Irodaviy kuch va qat’iyatlilik: Harbiy xizmatdagi vaziyatlar ko‘pincha murakkab va xavfli bo‘ladi, shuning uchun ofitserda yuqori darajada iroda va qat’iyatlilik bo‘lishi zarur. Ular o‘z qarorlarini qat’iyan amalga oshirish, vaziyatga qarab tezda muvofiq yechimlarni topish va jamoasini to‘g‘ri boshqarish qobiliyatiga ega bo‘lishlari kerak.

3. O‘zini tuta bilish va stressni boshqarish: Harbiy xizmat, o‘z navbatida, jismoniy va psixologik bosimlarga duchor qiladi. Shunday qilib, chaqiriqqacha harbiy ta’limda talabalar o‘z hissiyotlarini boshqarish, stressni yengish, va hatto og‘ir sharoitlarda ham samarali faoliyat ko‘rsatish ko‘nikmalarini rivojlantirishadi.

4. Etika va axloqiy qadriyatlar: Ofitserlikka tayyorlanayotgan talabalar ma'naviy mas'uliyatni his qilishlari, axloqiy va etik normativlarga amal qilishlari kerak. Bu, ularning xizmatda nafaqat qonunlarga, balki o‘z ichki axloqiy qadriyatlariga ham tayanishlarini anglatadi.

II. Motivatsion jihatlar

Harbiy ta’lim yo‘nalishidagi talabalar motivatsiyasining psixologik asoslari turli omillarga bog‘liq. Quyida ba’zi asosiy motivatsion omillar ko‘rsatilgan:

1. Vatanparvarlik va xizmat qilish istagi: Ko‘plab talabalar ofitser bo‘lishga intilishadi, chunki ular vatanlariga xizmat qilishni, jamiyatga foyda keltirishni, va milliy xavfsizlikni ta'minlashni o‘z hayotlarining maqsadi deb bilishadi. Bu motivatsiya milliy his-tuyg‘ular, etnik va ijtimoiy qat’iyatga asoslanadi.

2. Shaxsiy rivojlanish va o‘zligini ifodalash: Harbiy xizmatda ofitser bo‘lish, talabalar uchun o‘zini sinash va o‘zligini ifodalash imkoniyatidir. Ular o‘zlari uchun yuqori darajadagi maqsadlarni qo‘yishadi va o‘zlarining cheklovlarini yengish orqali o‘zlarini rivojlantiradilar.

3. Jamiyatdagi roli va ahamiyati: Ofitser bo‘lish, talabalar uchun nafaqat harbiy tizimda, balki jamiyatda ham yuqori statusni anglatadi. Bu esa, ularni jamiyat oldidagi mas'uliyatni his qilishga va o‘z roli uchun kurashishga undaydi.

III. Chaqiriqqacha harbiy ta’limda psixologik tayyorgarlik

Talabalarni ofitser bo‘lishga tayyorlashda psixologik tayyorgarlikning ahamiyati juda katta. Bu jarayon quyidagi asosiy bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. Individual va guruh psixologiyasi: Harbiy ta’limda talabalar nafaqat o‘zlarini, balki guruhni ham boshqarishga tayyorlanadilar. Shu bois, guruh psixologiyasi va kommunikatsiya ko‘nikmalari ustida ishlash juda muhimdir. Talabalar o‘z jamoasini birlashtirish, muammolarni hal qilish va konfliktlarni bartaraf etish usullarini o‘rganadilar.

2. Emotsional ziddiyatlar va stressni boshqarish: Harbiy xizmatning murakkab sharoitlari talabalarni yuqori darajada stress va ziddiyatlarga duchor qiladi. Shuning uchun, chaqiriqqacha harbiy ta’lim jarayonida stressni boshqarish, emotsional ziddiyatlarga qarshi turish va samarali faoliyat ko‘rsatish ko‘nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor beriladi.

IV. Xulosa

Chaqiriqqacha harbiy ta’lim yo‘nalishidagi talabalarni ofitserlikka tayyorlash jarayoni, ularning psixologik xususiyatlarini chuqur o‘rganishni talab qiladi. Ular, nafaqat jismoniy va texnik tayyorgarlikni, balki psixologik, ma'naviy va axloqiy tayyorgarlikni ham o‘z ichiga olgan kompleks bir jarayondan o‘tadilar. Ofitser bo‘lish, yuqori darajadagi mas'uliyat, etika, va liderlikni talab qiladi. Bu jarayonda, talabalar o‘zlarining psixologik va shaxsiy qobiliyatlarini

rivojlantirgan holda, o‘z mamlakatlari uchun fidoyilik va xizmat ko‘rsatish istagini namoyon etadilar.

FOYDALANILGAN MANBALAR

1. Ismoilov, A. (2020). Harbiy ta’limda psixologiyaning roli. Tashkent: Ilm-fan.
2. Miroshnichenko, V. (2019). Ofitserlik va liderlik: Psixologik yondashuvlar. Moskva: Harbiy akademiya nashri.
3. Karimov, T. (2021). Harbiy psixologiyaning asosiy prinsiplari. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Ross, J. (2018). The psychology of military leadership. New York: Academic Press.